

כוס היגונים של נוסע באוטובוס

— מאת עמו סזחם —

ל הדברים, שמנו החכמים העתיקים, כדברים שאדם ניכר בהם, אפשר ל' הוסיף בימינו: אדם ניכר בשבתו באוטובוס בוס בירעירוני. בשעה שעתים אלו נעקר האדם בעל כרחו מסביבתו החברתית הרגילה ונמצא בכפיפה אחת עם בני אדם, ש' לרוב זוהי הפעם הראשונה להם להיפגש יחד. נוסף על כך, זמן זה מהווה בשביל רבים מהנוסעים הזדמנות יחידה להפוגה ממתחות העצבים השוררת בתקופתנו. בי עת הנסיעה, אין האדם, בדרך כלל, יכול להמשיך בהתעסקותו הרגילה וכאן עומדת למבחן יכולתו, או אי יכולתו, לבלות שעה קלה בהרהורים שקטים בלבד, ללא מעשה כושרו, או חוסר כושרו, להיכנס בשיחה עם שכנו לספסל הנסיעה, שיחה שתהיה נעימה לשניהם יחד ולא תפריע ליתר ה' נוסעים.

מה עושים הנוסעים בשעת הנסיעה? חלקם, קוראים עיתון. מנסיונו הפרטי אנו יודעים, כי קריאה בשעת טלטלה הנסיעה היא מאמץ גדול בשביל עיני הקורא, וסי' בורים אנו שרופאי העיניים אינם ממלי' צים על כך. הגה לפנינו אדם, השקוע כולו בעתון, מקפל אותו וחוזר ומקפלו. קורא את הטור שלפניו, פותח את הגליון ושוב מקפלו — הפעם, לעברו השני. סיים קריאתו, חוזר ומקפלו על הצד הראשון ושוב קורא. בטוחים אנו, שאדם זה חוזר וקורא אותם הדברים פעמים אחדות. כך הוא פותר את הבעיה המטרידה בימינו — "כיצד הורגים את הזמן הפנוי".

אחת אשה צעירה, שקועה בקריאה ספר לועזי, כרוך כריכה מהודרת. מבטים אחי' דים בדרך קריאתה ובהבעת פניה, מסי' פיקים להזכיה לך, שהקריאה אינה לשמה אלא כדי להסב אליה תשומת לב. רוצה היא שיגידו, "כמה משכילה היא זו! אפ' לו בשעת נסיעה, איננה פוסקת משקידתה, להרחיב את ידיעותיה".

אמהות וילדיהן, הם פרשה לעצמה, האם, כמובן, אינה שוכחת, ש' הנסיעה מעוררת את התיאבון" ובחיפזון ההלכות לנסיעה לא שכחה למלא את ילקוטה צידה לדרך וגם בקבוק מיוחד, מלא משקה מרענן וסתום בפקק, העשוי בשעת הצורך להיות לגביע, קורא, שהיא לא כיוונה את השעה הנכונה ודווקא בעת שהיא מוזגת מן הבק' בוק אל הגביע, מיטלטלת המכונית וחלק מהנוזל נשפך על שמלתה, או על בגדי הילד, אבל הפעם, אין היא מחולגשת. זהו סיכון הכרחי, שמוכרחה היא לקבל על עצמה בשביל להבטיח שבנה לא יכביל מצמא ויגדל ויהיה גיבור. מטריד אותה יותר הגמול, שהילד דורש ממנה ימורת היותו "ילד טוב", בשכר זה צריכה האם המסכנה לגייס את כל ידיעותיה ב"מוקדת" ולהסביר לבנה בין נגיסה לנגיסה, את שמות המקומות שהמכונית עוברת דרכם, מי הם היושבים שם, מה עושים שם, לאן מגיעים משם, ועוד שאלות באלו, וזעזע' לות להביא לפעמים במבוכה גם את ה' מורה בכבודו ובעצמו.

באחד הערבים האחרונים, גזמנו לנו לי' סוע מירושלים לתל אביב, על ידינו ישב אדם ממושקף, בעל זקן לבן, עיד יא הסי' פיק להסתדר כראוי בישיבה וכבר פנה ואמר לנו: "אדוני, חרשה לי לשבת על ידך; אני אוהב הרבה לדבר ובוודאי תהיה מעוניין לשמוע אותי".

האמת היא, שהפתחה לא עוררה אותנו במיוחד. אבל הנימוס מחייב, והמכונית היא ברשות הרבים וכל אדם חפשי לשבת במקום שהוא רוצה. מלבד זאת, כבר נאמר במשלי שלמה, "ברוב דברים לא יחדל פסע" ופרשו יודעי חן, כי הכוונה היא, "בין הרבה דברי שטות, שומעים לפעמים דבר חכמה".

"ישב נא אדוני", התגברנו על עצמנו וענינו לו, "ואם יש לו דברים מעניינים לספר, אשמע ברצון".

"אווה, הרבה הרבה, יש לי לספר; אפילו היתה נמשכת הנסיעה כל הלילה, לא הייתי גומר. אני, ב"ה, עברתי כבר את יום הזה לדחי השמונים, אחת מביך".

קצת הבינונו וקצת לא הבינונו. על הר' פתקאות של שמונים שנה יש הרבה לספר — זה מובן; שזקנים יש להם נטיה וחולשה לדבר הרבה — זה מוסכם, אם כי לא כל כך מובן; אבל, שאדם ישתמש בחולשה זאת, כטענה וכאמתלא להטריד את שכנו — זה כבר בהחלט בלתי מובן.

והוא התחיל לדבר, דיבורו ער ושוטף, עד שלעיתים נדמה לך, שאינו מתעניין כלל אם מקשיבים לו או לא.

גם להערות ביניים לא היה נותן שיפרי' עו אותו משיחתו. כשהפסקנו אותו פעם בהערה, "עתה אנו בשער הגיא" — הגיב: "מה זה חשוב, אנחנו נמצאים בכל אופן בארץ ישראל, אבל אם אמרת שער הגיא אסור לך, שלפני ששים שנה היו נוסעים מירושלים ליפו על גבי חמורים, בשער הגיא היו לנים ולמחרת היו ממשיכים ליפו".

מובן, ששיחה כזאת לא יכלה להתנהל מבלי לנגוע בחידון התנ"ך. בקול עז ותקיף פנה אלינו ואמר:

"עתה אוריד את כתר אלימות התנ"ך מעל ראשך, אם לא תענה לי תשובה ברור' דה על השאלה הזאת: יש מאכל אהיב עלי שקוראים לו ב"מאמע' לשון', לאטקעס', ובכך, איפה נזכר, לאטקעס' בתנ"ך?"

לתומנו ענינו, שבעברית המדוברת היום, נחוגים לחרגם, לאטקעס' ב"לביבות", ואם זה נכון, הרי "לביבות" נזכרות בשמואל ב', סרס י"ז.

"אך על, לאטקעס' שאלתי אותך, ולא על "לביבות" הרעים עלינו בקול, כאילו היינו חרשים".

וכשלא ענינו מיד, התחיל לנגן בניגון של "מגיד" ובקול רם שהפנה אליו את מבטיהם של כל הנוסעים: "כוס היגונים לאט הרפי מעט — לאט' זכוס', הרי לך במירוש, לאטקעס', ועכשיו, תודע על ה' אמת: מי יודע תנ"ך יותר טוב, אני או אתה? ו"

"אבל אדוני", ניסינו להגן בקול ענות חלושה על תארנו, "ראשית, לפי שום מבטא לא יישמע לך צירוף המלים, לאט' זכוס' כציליל המילה, לאטקעס', ושנית: החרוז, כוס היגונים לאט' אינו בשום מקום בתנ"ך, אלא עד כמה שזכרנו נאמן, הוא נמצא בציון הלוא חשאלו לשלום אסיריך', שחיבר ר' יחודה הלוי".

אבל אי אפשר להתווכח עם אדם, שאינו מעוניין בכלל כמה שאתה אומר לו, הוא ממשיך בניגונו: "כוס היגונים לאט' — זהו מיקור מפורש לאכילת, לאטקעס' והו פסוק ידוע בישיבתו או באיוב, אמרתי זאת לסופר חידוע עומות, זכרנו לברכות, והוא אמר לי, 'ישר' כוח'".

ישוב הריט את קולו בניגון, כוס היגור' נים לאט — לאטקעס'! עד שהחג הח' ערב ואמר, "אדוני, קצת יותר בשקט ו"

החלטנו לשחוק והסתפקנו בהרהור: זו' ה', באמת, "כוס היגונים".